

עדנה גורני

עורכת מדור שירת הסביבה

ציטוט מומלץ

גורני ע. 2020. אני רוצה / יוליה וינר.
אקולוגיה וסביבה 11(4): 86-87.

Save the Earth. וולטר פרסון (1930-2015), זואולוג, חוקר, צייר טבע ידוע ואוהב טבע

אני רוצה / יוליה וינר

19 בינואר, 2021

גיליון חורף 2020 / כרך 11(4) / פסולת

[שירת הסביבה](#)

זה אדם

אך אני רוצה כחל

זה כחל אבל כהה מדי

זה כהיר אבל גדול מדי

וזה קטן מדי

זה במדה הנכונה אבל יקר מדי

וזה זול מדי ובטח לא שווה

זה כהשג ידי אבל מכער

וזה יפה אבל יש לו רגלים

ואני רוצה על גלגלים

זה יפה ועל גלגלים אבל לא אפנתי

וזה אפנתי אבל לא נוח

זה אפנתי ונוח אבל ארך מדי

אני רוצה יותר קצר

ושתייה לו ידית

וזה יש לו ידית אבל הוא עובד על סוללות

ואני רוצה אלחוטי

וזה אלחוטי, לא יקר ואלגנטי

אך אטי מדי, ובנוסף כלו סינתטי

וזה מחמר טבעי

אבל לא טעים ודל ויטמינים

וגם האחריות לחצי שנה בלבד

לזה יש אחריות לשנתיים

אבל הוא היפראלרגני

וזה היפואלרגני אבל משפחתי לא אוהבת

ואין לו מגרות

ואני רוצה מגרות מזגגות

לזה יש מגרות אבל הוא בורגני מדי

הוא גם לא עומד ברטיבות

וגם עצמת הקול שלו נמוכה מדי

לזה יש קול חזק אבל נפח הזכרון מצמצם

וגם ריח לא נעים

לזה זכרון מספיק וריח נעים
אך הוא גורם להשמנת יתר
לא מתקנים אותו בארץ
הוא מעלה עבש
מתקלף ממנו הצבע
הבטנה שלו מתפרקת
והמכסה נפתח בקשי
ורק זה
יפה
אפנתי
בטיחותי
חמים
טעים
חסכוני
לא בורגני
כפרי
טרי
בריא
קריא
אוטומטי
דיאטטי
מספק
מפנק
מזין
מלבין
בשמוש קל ונוח
גם ידיית ועם ריח ניחוח
לא גדול ולא קטן
לא ארך ולא קצר
לא זול ולא יקר
אקסקלוסיבי

אולטימטיבי

ובנוסף תוצרת חו"ל

מתאים לי בול

אבל הוא כחל

ואני רוצה אדם

מתוך: איש אישה ציפור. 1993. תל אביב: ירון גולן.

בין המילים

השיר 'אני רוצה' סוחף מייד, בקריאת הבתים הראשונים, לחווית קניות מוכרת. מגוון המוצרים עצום, והקונים מביטים והולכים לאיבוד בשלל הדגמים, הצבעים, התוכן והמרכיבים. הדוברת בשיר מתלבטת לגבי הגודל, הצבע, הריח, המרקם והצליל – החושים כולם משתתפים בחגיגה. הסחרחרת שאחזה בי כאשר קראתי את השיר הזכירה לי עמידה בסופרמרקט ענקי מול מדפים ארוכים של משחות שיניים, שהסתיימה ביציאתי מן החנות בלי לקנות, כי פשוט לא יכולתי להחליט. גם הדוברת בשיר מסוחררת מכל האפשרויות ומתקשה לבחור. בשיר בולטים גם הלחצים החברתיים שמופעלים בזמן הקנייה – האם המוצר אופנתי או לא? האם הוא משקף טעם בורגני? האם הוא יפה – לא רק לעין אלא גם לבריאות?

אני סבורה שאנשים רבים יכולים להזהות עם המתואר בשיר. הטקסט מקפל בתוכו את ההתמכרות לקניות, את המבוכה והבלבול מול שפע המוצרים והאפשרויות, ולבסוף מצויר באירוניה את הצטמצמות החופש האישי. בחברה שמקדמת תרבות צרכנית ואף ומקדשת אותה – אנחנו במרוץ בלתי פוסק להשתכר מספיק כדי שנוכל לקנות דברים חדשים כל הזמן. אנחנו כלואים במבוכה הזו, והחופש שלנו מצטמצם לחופש ההחלטה אם לקנות כחול או אדום, עם ידיה או בלי ידיה, על גלגלים או עם רגליים. התחנכנו ואנחנו מחנכים את הדור הצעיר, שהאושר תלוי ברכישה של עוד ועוד מוצרים, וזה אף פעם לא מספיק. תמיד יש מוצר חדש יותר, משוכלל יותר, גדול יותר, קטן יותר, היפואלרגני או זה שהמשפחה אוהבת, טבעי או סינתטי. המפרסמים שוקדים על טיפוח אותו 'חור שחור' שלעולם לא יכול להתמלא. צרכן מסופק ושמח בחלקו הוא צרכן רע. צרכן טוב הוא זה שרוצה כל הזמן עוד ועוד ועוד.

צריכת היתר הזאת מאיצה את שינוי האקלים, גורמת להתדלדלות מואצת של המשאבים הטבעיים, יוצרת אשפה ופסולת שאינן מתכלות, מזהמת את היבשה, האוויר והמים, גורמת למגפות ומביאה להכחדה של בעלי חיים וצמחים. כמו כן, היא מתבססת על רווחים לטווח קצר ובאופן שאינו מקיים. מי שחי ברמת חיים נמוכה משלם מחיר לא פרופורציוני על הצרכנות הזאת – כבר כיום ישנם פליטי אקלים ומלחמות שמתנהלות על שליטה במשאבים. כך מעמיק האי-שוויון החברתי, בתוך מדינות ובין מדינות. הדור הבא ישלם ביתר שאת את המחיר על הבזבז, הזיהום ושינוי האקלים.

האירוניה בשיר מזכירה לנו עד כמה מזיק ופוגעני אורח חיים צרכני כזה – כלפי עצמנו וכלפי כל השותפים שלנו, אנושיים ולא אנושיים, על פני כדור הארץ. כל אותן התחבטויות והתלבטויות לגבי מוצר שנקנה ונזרוק ונקנה אחר וכן הלאה – מוטב להן שיופנו לדברים חשובים יותר. בסוף השיר המעגל נסגר – הדוברת שרצתה כחול בתחילת השיר מצאה את הפריט המושלם, אבל שינתה את דעתה – עכשיו היא רוצה אדום. גם אצלנו, בעיצומה של מגפת הקורונה, ראוי שיידלק אור אדום, נורית אזהרה שמאותתת שאי אפשר להמשיך ולהתנהל כמו קודם. חייבים לחולל שינוי – לא רק ברמת המדיניות, אלא גם בהתנהגות ובהתנהלות של כל אחד ואחת מאיתנו.